

نگاه

ایران در اقلیم کردستان به دنبال چیست؟

فربدون مجلسی
دیپلمات پیشین وزارت خارجه

● سرانجام بارزانی به انجام همه‌پرسی استقلال در کردستان و کرکوک اصرار ورزید و شورای امنیت ملی جمهوری اسلامی با توجه به اظهارنظرهای قبلی دبیر و برخی اعضای آن بی‌درنگ دستور بستن مرزهای هوایی خود را به روی اقلیم کردستان صادر کرد. به نظر من تصمیم ایران در اجرای درخواست دولت مرکزی عراق اتخاذ شده و معلوم نیست تا چه اندازه به دلخواه بوده باشد. ایران پس از هشت سال جنگ ویرانگر و صدها هزار قربانی برای جایگاه و دوستی خود با رژیم جابگیرین صدام بهای گزافی پرداخته است و اعلام این تصمیم مشکل نشان می‌دهد که برخلاف برخی اظهارنظرهای مبالغه‌آمیز، نفوذ ایران در عراق درواقع امری دوجانبه است؛ یعنی ایران نیز ناچار است برای حفظ و ادامه رابطه ترجیحی خود با عراق رعایت تمایلات آنها را نکند. گرچه ایران مانند ترکیه و سوریه نگران تأثیر منفی استقلال اقلیم کردستان به‌عنوان خطر و مشکوفی در گسترش تمایلات واکرایی در میان اقلیت کرد خود نیست؛ اما دیدار اخیر برخی از سران مخالفان از عربستان سعودی که خواهان «کشاندن جنگ به داخل ایران است»، در ایران فرصتی برای واکنش تنبیهی به دست می‌دهد؛ اما نوع رابطه ایران با اقلیم کردستان عراق با رابطه ترکیه و سوریه و حتی عراق تفاوت می‌کند؛ یعنی در این رابطه نوعی احساس خویشاوندی قومی و تاریخی و فرهنگی با ایرانیان وجود دارد که در میان ترک‌ها و عرب‌ها وجود ندارد.

من بر این باورم که اقلیم کردستان پس از همه‌پرسی که نتیجه قطع آن از پیش روشن است، خیال اعلام استقلال ندارد و قبلا به این موضوع اشاره هم کرده است. به نظر می‌رسد بارزانی می‌خواهد نتیجه همه‌پرسی را به‌عنوان ابزاری برای گرفتن امتیاز «قانونی» بیشتر به کار ببرد و دولت مرکزی عراق به‌طوری‌که تاکنون نشان تنبیهی به دست می‌دهد؛ امتیازی نیست. عراق خواهان پیوستن استان کرکوک به اقلیم کردستان است. اگر بخواهیم دراین‌باره به داوری بنشینیم، باید سخنان آنان را نیز بشنویم. کردها در مبارزه علیه سرکوب قومی خود بزرگ‌ترین قربانی‌ها را از زمان تشکیل دولت عراق تاکنون داده‌اند. شهر موصل با اجرای برنامه عربی‌سازی به‌کلی رنگ عربی به خود گرفته و این‌برنامه در کرکوک و خاتقین نیز در دست اجرا بوده است. دولت پیشین عراق نسبت به آنان از کاربرد سلاح شیمیایی در حلبچه نیز خودداری نکرد. جنگ کردها همراه با اکثریت عرب شیعه با نظام صدامی موجب اتحادی میان آنان شد که در آستانه آزادی عراق حق خودمختاری اقلیم کردستان را تضمین کرد؛ اما در همین قانون اساسی آمده است که درباره سرنوشت ایالت کردنشین کرکوک نیز باید با مراجعه به آرای عمومی تصمیم‌گیری شود. دولت مرکزی به محض پاکرفتن از ایفای عهد طفره رفته و رسیدگی به آن را موکول به مذاکرات بعدی کرده است؛ وعده‌هایی که ۱۰ سال بی‌نتیجه به درازا کشیده است. دولت عراق برای کردستان سهمیه‌ای ۱۱درصدی از درآمد نفت منظور داشته بود و حقوق پیشمرگه‌ها و معلمان و کارمندان از بودجه دولت مرکزی حواله می‌شد. در جنگ داعش اعراب نشان دادند که تا چه اندازه با کردهای ایزدی و حتی مسلمان دشمنی می‌ورزیدند و کردها در مقابل آنان مقاومتی بازدارنده کردند و کرکوک را از چنگ آنان نجات دادند. در جنگ موصل نیز فشار جبهه شمالی بر عهده آنان بود. در همان زمان دولت عراق به دلیل اینکه منابع نفت کرکوک در دست اقلیم کردستان بوده است، از حواله سهم اقلیم و حقوق پیشمرگه‌ها و کارمندان خودداری کرده است. جنگ برای کردها خسارات بیشتر به بار آورده بود. قطع حواله سهمیه اقلیم هشدار برای کردها بوده است که چرا با داشتن منابع نفتی در کرکوک باید شیر پرداخت سهمیه آنان در اختیار بغداد باشد که در هر زمان با بستن آن فشار بیشتری آوردن و این چه نوع خودمختاری فدرال است. با الحاق ایالت کرکوک باز هم باید درآمدها به خزانه برود و سهم قانونی اقلیم حواله شود؛ اما در شرایط جدید اگر شیر پول در دست دولت مرکزی است، شیر نفت هم در دولت ابالتسی خواهد بود. در کرکوک اعراب متکی به دولت مرکزی و ترکمن‌های متکی به حمایت ترکیه هم به نسبت سهمی که دارند، باید امتیازاتی بگیرند که می‌تواند موضوع مذاکره باشد. ترکیه نیز از هم‌اکنون تهدید کرده است که شاید موصل مخروبه را تصرف کند که این بیش از آنکه تهدید اقلیم باشد، تهدید دولت مرکزی عراق به تجزیه آن کشور است. نکته مهم میزان وابستگی اقلیم به آمریکاست که از سوی آن کشور تجهیز شده و از شرق کردستان سوریه با نیروهای معارض دولت سوریه نیز در ارتباط است و فشار به اقلیم از سوی ایران و ترکیه و حتی عراق نباید به حدی باشد که آنان را به‌صورت تحت‌الحمایه آمریکا درآورد. استقلال اقلیم به مصلحت و سود کشورهای همسایه و خود اقلیم نیست؛ اما شاید به سود ایران باشد که با دوستی و نفوذی که در دو طرف دارن، بتواند نقش میانجی را میان دولت فدرال اقلیم و دولت مرکزی ایفا کند تا با اجرای قانون اساسی و اصلاحاتی منصفانه در مرزهای اقلیم و مسائل نفتی و مالی و قومی وضع تثبیت‌شده‌ای به آن سامان متزلزل بدهد.

politics@sharghdaily.ir

بررسی ۲ دیدگاه درباره همه‌پرسی کردستان عراق

ایران و آینده اقلیم

لایا ابراهیمیان: بازی بزرگ آغاز شده است؛ اقلیم کردستان عراق لحظات حساسی را پشت سر می‌گذارد و به میدان رقابت حریفان بدل شده است. سال‌هاست کردستان در منطقه خاورمیانه، در چهار سوی ایران، عراق، سوریه و ترکیه بازی بزرگ را به نظاره نشسته و این بار می‌خواهد مهره دیگری را به حرکت درآورد؛ می‌خواهد با کشاندن مردم اقلیم کردستان عراق پای صندوق‌های رای، برگی تازه رو کند در میان مخالفت ایران، ترکیه و عراق.

همه‌پرسی برای استقلال، کردستان عراق را به سوزه اول رسانه‌ها بدل کرده و این اراده آنها مزین ترغیب برای سکوت و تعویق، تشویق برای گفت‌وگو و تهدید را طی کرده است. کردستان، محصور در میان کوه و خشکی، دو تصویر در مقابل دارد: از سویی اصرار مسعود بارزانی، رهبر اقلیم کردستان عراق، برای برگزاری همه‌پرسی و از سویی، مخاطراتی که در مقابل دارد. اگر بارزانی این همه‌پرسی را مانند آرمانی برای کردستان می‌بیند، تحلیلگران با تکیه بر واقعیت‌های سیاسی، می‌خواهند این اتفاق را تحلیل کنند در ترازویی به نام منفعت ملی؛ ایران در کجای این اتفاق سیاسی باید بایستد؟

احمد نقیب‌زاده، استاد علوم سیاسی دانشگاه تهران، گفته است: «هرکس با استقلال کردها مخالفت می‌کند، بکند؛ ولی ایران نباید پشت کردها را خالی کند؛ چراکه کردها و دیگر ایرانیان دارای پیوندهای عمیق و ناگسستی تاریخی و فرهنگی هستند. از سه خانواده‌ای که امپراتوری ایران را تشکیل می‌دادند؛ یعنی مادها، پارس‌ها و پارت‌ها، گام اول را مادها با کردها برداشتند...». او چند دلیل برای استقلال‌خواهی کردستان برمی‌شمارد: «اول اینکه کردها می‌خواهند حق خود را بگیرند تا دیوانه تبهکاری، کودکانشان را بار دیگر در حلبچه، انفال و شنگال به خاک‌وخون نکشد؛ از من چشم باری دارد؟ اگر ترکیه و سوریه از سرافرازی کردها می‌ترسند، بگذار بترسند؛ اما من شاخه هم‌خون خودم را رها نخواهم کرد. عراق هیچ‌وقت یک دولت ملی نبوده است. مرزهایش استعماری است و ترکیب جمعیتش تصنعی است. نه‌تنها کردها هیچ ربطی به عرب‌ها ندارند، بلکه عرب‌های سنی هم با شیعیان بیگانه‌اند. تمام کشورهایی که به این صورت بعد از جنگ جهانی اول از وصله‌پهنه‌های متضاد تشکیل شدند، مانند یوگسلاوی و چکسلواکی، فروپاشیدند و هر قومی سهم خود را گرفت. بنابراین سرنوشت محتوم عراق هم همین است. دوم اینکه یک ملت پراکنده و سرگردان در صورتی آرام می‌گیرد که در گوشه‌ای از دنیا یک وطن مخصوص به خود داشته باشد. ... تاریخ صد سال اخیر هم نشان داده است که هرگاه دولتی متمرکز در بغداد شکل گرفته، به ایران چنگ‌و دندان نشان داده است و باید تأکید کنم آنچه امروز در بغداد جریان دارد، نباید ملاک تصمیم‌گیری باشد؛ بلکه قاعده ژئواستراتژیک تعیین‌کننده است

ما مخالف همه‌پرسی هستیم

سیدجلال ساداتیان - دیپلمات سابق ایران

همه‌پرسی اقلیم کردستان، بیشتر به دلیل گرفتن امتیاز از دولت مرکزی عراق است؛ این کار طبق قانون اساسی عراق هم محاسب می‌شود. منافع کشورهای منطقه، مانند ترکیه و عراق در تقابل با این اقدام است. ترکیه تهدید کرده که در صورت برگزاری همه‌پرسی و استقلال کردستان عراق، آنها طبق قرارداد ۱۹۲۶ عمل می‌کنند.

این سبب آشوب در منطقه و اشغال برخی از شهرهای عراق می‌شود. اینکه ترکیه به این قرارداد توسل جستنه، یعنی به دنبال گرفتن کرکوک و موصل است. از این طرف ایران هم تهدید کرده که برگزاری همه‌پرسی در اقلیم کردستان، تبعاتی برای کردستان عراق خواهد داشت. تبعات این اقدام در اقلیم کردستان ممکن است به داخل مرزهای ایران بیاید. برای همین ما اقلیم را در قالب عراق یکپارچه پذیرا هستیم. اگر قرار باشد اقلیم اعلام استقلال کند، مرزهای خود را روی آنها می‌بندیم.

دولت مرکزی عراق هم این مسئله را تهدیدی برای خود می‌داند و ممکن است جنگ داخلی در عراق رخ دهد. سوریه هم موافق این استقلال نیست، حتی آمریکا هم مخالف استقلال کردستان است. حتی اگر این عدم حمایت را ظاهری بدانیم، باز هم به معنای این است که اقیال جهانی به استقلال کردستان وجود ندارد. مجموعه اقلیم هم یکپارچه موافق این مسئله نیستند. تحقیقات میدانی نشان می‌دهد که کردهای داخل کردستان عراق هم با این همه‌پرسی مخالف هستند، اما بارزانی وضعیت را طوری نشان می‌دهد که مردم کردستان کاملاً با این مسئله موافق هستند. البته این استقلال‌خواهی، آرمان و آرزوی

همه‌پرسی برای استقلال، کردستان عراق را به سوزه اول رسانه‌ها بدل کرده و این اراده آنها مزین ترغیب برای سکوت و تعویق، تشویق برای گفت‌وگو و تهدید را طی کرده است. کردستان، محصور در میان کوه و خشکی، دو تصویر در مقابل دارد؛ از سویی اصرار مسعود بارزانی، رهبر اقلیم کردستان عراق، برای برگزاری همه‌پرسی و از سویی، مخاطراتی که در مقابل دارد

ناتیا از آقای نقیب‌زاده به عنوان یک عنصر غرب‌گرا باید پرسید چرا بر اساس مبانی استدلال خود، خواستار تجزیه‌طلبی در فرانسه و آلمان و انگلیس و آمریکا نیست؟ و چرا سران حزب کارگزاران (از کرباسچی که از مذاکره با داعش گفت و از مقابله یا وحشی‌گری‌های آنها انتقاد کرد تا امثال نقیب‌زاده)، هرگاه می‌خواهند غش کنند، به زمین آمریکا و غرب

و نقشه‌های آنها غش می‌کنند. تالش این عضو کارگزاران، دم‌خروس را لو می‌دهد آنجا که از حق یهودیان (صهیونیست‌ها) برای داشتن کشور مستقل دفاع می‌کند و ماله بر اشغال‌گری مسلم صهیونیست‌ها در فلسطین می‌کشد...

باینه نمایندگان کرد مجلس؛ محکوم می‌کنیم

در همین رابطه نمایندگان کرد مجلس شورای اسلامی

همه‌پرسی کردستان عراق درباره همه‌پرسی

اقدام اقلیم کردستان عراق در رابطه با همه‌پرسی

محکوم شده است.

در بخشی از متن آن آمده: «در کشور عراق اخیرا

جریانی با حمایت اسرائیل در پی برگزاری رفراندوم

قومی جهت اعلام استقلال بخشی از عراق است که

مجلس نمایندگان عراق این موضوع را مردود اعلام

کرده و جهت جلوگیری از این اقدام، موضوع به

مقامات قضائی ارجاع شده است و مجلس به عنوان

بالاترین رکن تصمیم‌گیری در این کشور، رفراندوم را

محکوم کرده است؛ اما اسرائیل دنبال استفاده ابزاری

از احساسات بی‌فرجام مردم منطقه کردنشین عراق

است و در پی آن است تا از این طریق، جای پای

برای خود در این منطقه مهیا کند و اهداف شوم

خود را که همان تفرقه‌افکنی، کوچک‌سازی کشورها

و برهم‌زدن ثبات و امنیت منطقه است، دنبال کند.

این اتفاق هم منافع مردم مظلوم کرد در عراق را

تهدید می‌کند و هم ثبات کشورهای منطقه را نشانه

گرفته است؛ لذا موضع ما نمایندگان کرد مجلس

شورای اسلامی دقیقا همان موضع حکیمانه نظام

مقدس جمهوری اسلامی است که بارها از طریق

مسئولان ذی‌ربط اعلام شده است... رفراندوم قومی

و مذهبی و منطقه‌ای در تضاد با قواعد بین‌المللی،

تکس Reuters

فقط نصیحت پدرانه

می‌گفت. البته الان هم کردستان در خودمختاری مطلق به سر می‌برد. ما باید ملجا کردستان باشیم. البته کردستان تصمیم خود را گرفته است و ما نمی‌توانیم جلوی این تصمیم را بگیریم. خرد سیاسی ایجاب می‌کند که ما اگر از تصمیم آنها حمایت نمی‌کنیم، مخالفت جدی و تهدید هم نداشته باشیم.

مسئله ایران با ترکیه و عراق جداست؛ عملاً کردها در آنجا به طور مطلق خودمختار هستند، پرچم، بودجه و پارلمان جداگانه‌ای دارند. البته تحریم کردستان عراق کوتاه‌مدت است، مگر پاکستان را تحریم نکردند یا خیلی از کشورهای دیگر. کردستان عراق، ایران دوم است و کردستان ایران و عراق شبیه برلین غربی و شرقی نخواهد بود. سال‌هاست که ایران در همسایگی خود کردستان عراق دوقفالتسورا دارد ولی هرگز چنین مشکلی هم پیش نیامده است. از طرفی، مهم‌ترین تهدید ایران از سمت غرب بوده است و برای همین، کردستان هم‌رای با ایران در درازمدت به نفع ایران خواهد بود. ایران باید از مردم کردستان عراق حمایت کند.

منافع مردم عراق خصوصا مردم کردزبان آن و ثبات و امنیت منطقه است و این اقدام، اقدامی محکوم، غیراصولی، غیرقانونی و غیرمنطقی است و از نهادهای بین‌المللی مربوطه و متولیان امر در عراق و نیز کشورهای منطقه انتظار داریم اجازه ندهند سادگی و ناپختگی سیاسی یا رؤیای قدرت خانوادگی در کردستان عراق، منافع اسرائیل را تأمین و موجبات بی‌ثباتی و ناامنی را در منطقه فراهم کند».

دبیرستان غیردولتی دخترانه متوسطه اول

با مدیریت: سرکار خانم صادقی‌پور با ۱۵ سال سابقه مدیریت در منطقه ۵ شهر تهران

۴۴۳۲۰۵۶۹ – ۴۴۳۰۱۰۱۴۰۹۳۳۴۷۱۱۳۲۳

شهران، فلکه دوم، خیابان یکم غربی، پلاک ۳۵

برای مصاحبه و پیش‌ثبت‌نام تماس بگیرید

روزنه

تفاوت ایران و ترکیه

قاسم محبعلی
تحلیلگر مسائل منطقه‌ای

● ما باید همه‌پرسی اقلیم را تحولی در درون عراق تفسیر کنیم و بر پایه امنیت ملی خودمان ببینیم که چه سیاستی را در قبال آن اتخاذ کنیم. ثبات، امنیت و تمامیت ارضی عراق قطعا چیزی است که باید در سیاست خارجی ایران ملاحظه شود. سیاست خارجی ایران نباید علاقه‌مند باشد یا از بی‌ثباتی، ناامنی، درگیری‌ها و خشونت‌هایی که ممکن است در پی تجزیه کشورها ایجاد شود، حمایت کند، اما به طور طبیعی مسئله دیگری هم وجود دارد که می‌شود با حق تعیین سرنوشت اقوام و ملیت‌ها مخالفت کرد یا خبر که بحث جداگانه‌ای است. کردها یک قوم آریایی و نزدیک به ایران هستند و همیشه بخشی از تاریخ ایران فرهنگی بوده‌اند. بنابراین همان‌طور که با بقیه اقوام عراق پیوندهای تاریخی داریم، با کردها هم داریم. به طور عادی و طبیعی نباید تفاوتی بین اقوام عراقی بگذاریم و اجازه بدییم خودشان مشکلاتشان را حل کنند. از این جنبه فکر می‌کنم، به نفع ایران است که به ثبات و حل مسالمت‌آمیز مسئله بدون دخالت مستقیم و فیزیکی کمک کند. در عراق، هم کردها دوستان ما خواهند بود و هم بقیه شیعیان و گروه‌های عراقی؛ چه با هم متحد باشند و چه در کشورهای مستقل زندگی کنند، اما مسئله ما با ترکیه کاملا متفاوت است. ترکیه بر اساس پان‌ترکیسم و کشور‌نژادی شکل گرفته است، ولی در مورد ایران چنین چیزی وجود ندارد. عراق هم کشوری است که نه بر اساس خواسته خود اقوام، بلکه بر اساس تصمیم انگلیس و فرانسه شکل گرفته است. ایران مسئله قومی ندارد و همه طوایف و اقوام در تاریخ ایران با همدیگر زندگی مسالمت‌آمیز کرده‌اند. جمهوری اسلامی ایران بر اساس نژاد شکل نگرفته است، اما در ترکیه از زمان «اتاترک» چیزی به نام کرد را به رسمیت نمی‌شناسند. در عراق هم هیچ‌گاه کردها از همان ابتدا انضمام خود به عراق را نپذیرفتند و این نباید همسان و هم‌شکل با موضع ترکیه باشد. تاریخ نشان داده که ما و کردهای عراق در هر حالت، چه در زمان صدام و چه در زمان جنگ و چه پیش از آن دوست هستیم و رابطه‌مان برادرانه است.

دبیرستان غیردولتی دخترانه متوسطه اول

با مدیریت: سرکار خانم صادقی‌پور با ۱۵ سال سابقه مدیریت در منطقه ۵ شهر تهران

۴۴۳۲۰۵۶۹ – ۴۴۳۰۱۰۱۴۰۹۳۳۴۷۱۱۳۲۳

شهران، فلکه دوم، خیابان یکم غربی، پلاک ۳۵

برای مصاحبه و پیش‌ثبت‌نام تماس بگیرید